

ประกาศโฆษณาการแก้ไขทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง

- (1) เลขที่คำขอ 49100019 วันที่ยื่นคำขอแก้ไขทะเบียน 29 พฤษภาคม 2556
- (2) ทะเบียนเลขที่ สช 49100011 วันที่ขึ้นทะเบียน 14 มีนาคม 2549
- (3) วันที่ประกาศโฆษณาการแก้ไขทะเบียน 24 กุมภาพันธ์ 2558
- (4) รายการที่คณะกรรมการมีคำสั่งให้แก้ไข
ชื่อผู้ขอขึ้นทะเบียนและที่อยู่
แก้ไขเป็น สมาคมผู้ผลิตและค้าข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง
ที่อยู่ 7 หมู่ 13 ตำบลบันเต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง 93110
- (5) รายการอื่นที่นายทะเบียนเห็นสมควร
ไม่มี

หมายเหตุ ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ฉบับแก้ไขปรากฏตามเอกสารแนบ

ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง

(1) เลขที่คำขอ	49100019	ทะเบียนเลขที่	สช 49100011
(2) วันที่ยื่นคำขอ	14 มีนาคม 2549	วันที่ขึ้นทะเบียน	14 มีนาคม 2549
(3) ผู้ขอขึ้นทะเบียน	สมาคมผู้ผลิตและค้าข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง ที่อยู่ 7 หมู่ 13 ตำบลบันเต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง 93110		
(4) รายการสินค้า	ข้าวเจ้าสังข์หยด		

(5) คุณภาพ ชื่อเสียง คุณสมบัติหรือคุณลักษณะเฉพาะของสินค้า

คำนิยาม

ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง (Sangyod Maung Phatthalung Rice) หมายถึง ข้าวเจ้าพันธุ์สังข์หยด เป็นข้าวเจ้าพื้นเมืองพันธุ์เบา ข้าวนาสวน ไรต่อช่วงแสง ปลูกฤดูนาปีในเขตพื้นที่จังหวัดพัทลุง

ลักษณะของสินค้า

- (1) พันธุ์ข้าว : พันธุ์สังข์หยด
- (2) ประเภทข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง
  - ข้าวเปลือก
  - ข้าวกล้อง
  - ข้าวแปรรูปมาจากข้าวเปลือก หรือ ข้าวสาร
- (3) ลักษณะทางกายภาพ
  - ข้าวเปลือก มีเปลือกสีฟาง
  - ข้าวกล้อง มีสีแดงจนถึงแดงเข้มในเมล็ดเดียวกัน
  - ข้าวสาร เป็นข้าวที่มีเมล็ดสีขาวปนแดงหรือสีชมพู รูปร่างเรียวยาวเล็ก
- (4) ลักษณะทางเคมี
  - ปริมาณอมิโลส ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 14 และ ไม่เกินร้อยละ 15
  - ปริมาณโปรตีนในข้าวกล้องร้อยละ 8.3
  - ความคงตัวของแป้งสุกปานกลาง 58 มิลลิเมตร
  - อัตราการยืดตัวของข้าวสุกต่อข้าวดิบ 1.5 – 1.8

(5) ความมีชื่อเสียง

พัทลุง เป็นเมืองอยู่ข้าวอยู่น้ำของภาคใต้ ดังคำขวัญของจังหวัด “เมืองหนังโนรา อู่นาข้าว พราวน้ำตก แหล่งนกน้ำ ทะเลสาบงาม เขาอกทะลุ น้ำพุร้อน” ซึ่งแสดงให้เห็นทราบว่า เป็นจังหวัดที่มีการปลูกข้าวเป็นอาชีพหลัก

มีลักษณะพิเศษ เมล็ดเรียวยาวเล็ก อ่อนนุ่ม เมล็ดข้าวขัดสีแล้วจะมีสีชมพู มีกลิ่นหอมอ่อนๆ ข้าวซ้อมมือสังข์หยดพัทลุง มีคุณค่าทางโภชนาการสูง

กระบวนการผลิต

การปลูก

- (1) พื้นที่ปลูกต้องอยู่ในพื้นที่ปลูกข้าว จังหวัดพัทลุง
- (2) เกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร และ โรงสี ที่ผลิตข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง เป็นข้าวที่มีการรับรองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ผู้ปลูกที่จะใช้ชื่อข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง ต้องมาขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิก ก่อนเริ่มทำการผลิต
- (3) เมล็ดพันธุ์ข้าว ต้องเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวสังข์หยดพัทลุง บริสุทธิ์ มีคุณภาพดี ไม่มีสิ่งเจือปน แหล่งเมล็ดพันธุ์ที่ได้จากศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง ศูนย์ขยายเมล็ดพันธุ์พืชที่ 6 จังหวัดพัทลุง หรือสหกรณ์การเกษตรที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ สามารถตรวจสอบคุณภาพได้
- (4) ปลูกในช่วงฤดูนาปีภาคใต้ (เดือนสิงหาคม กันยายน หรือตุลาคม)
- (5) เก็บเกี่ยวระยะพลับพลึง ช่วงเดือน ธันวาคม ถึง กุมภาพันธ์
- (6) การเก็บรักษาผลผลิตข้าวให้มีความชื้นที่เหมาะสมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 14 และ ไม่เกินร้อยละ 15
- (7) เกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร ต้องมีระบบการบันทึกข้อมูลการจัดการ ที่สามารถตรวจสอบได้ตั้งแต่เมล็ดพันธุ์ข้าว ระบบการปลูก และคุณภาพข้าวเปลือกข้าวสาร

การแปรรูป

- (1) ผลผลิตข้าวเปลือกมาแปรสภาพเป็นข้าวกล้อง และ ข้าวสาร โดยโรงสีในพื้นที่ที่อยู่ในเขตจังหวัดพัทลุงเท่านั้น
- (2) ผู้แปรรูปจะต้องร่วมอยู่ในกลุ่มเดียวกับเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิต ที่มาขอขึ้นทะเบียนเป็นสมาชิก โดยทำการผลิตและแปรสภาพในพื้นที่จังหวัดพัทลุง
- (3) การแปรรูปต้องมีการบริหารจัดการในเรื่องต่อไปนี้
  - 3.1 การรับซื้อข้าวเปลือก (ยกเว้นผู้ผลิตและผู้แปรรูปเป็นบุคคลกลุ่มเดียวกัน)
    - 1) ต้องมาจากเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนสมาชิก และได้ปฏิบัติตามวิธีการปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง
    - 2) ต้องมีการระบุชื่อเกษตรกร/กลุ่มเกษตรกร สถานที่ปลูกข้าว วันรับซื้อ ปริมาณซื้อขาย โดยการสรุปรายการรับซื้อข้าวเปลือกประจำวันและรายเดือน
    - 3) มีการแยกการจัดเก็บข้าวเปลือก ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงออกจากข้าวพันธุ์อื่นๆ หรือข้าวพันธุ์สังข์หยดที่ไม่ได้เป็นสมาชิกในกลุ่มผู้ผลิต ซึ่งไม่สามารถตรวจสอบและติดตามได้
    - 4) มีการตรวจสอบคุณภาพของข้าวเปลือก ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง ณ จุดรับซื้อข้าวเปลือก ได้แก่ วัตถุประสงค์ สิ่งเจือปนต่างๆ เมล็ดข้าวปนอื่นๆ
  - 3.2 การสีข้าว
    - 1) ข้าวเปลือกสีในโรงสี ที่อยู่ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง และ โรงสีที่ได้ขึ้นทะเบียนร่วมเป็นสมาชิกในการผลิตข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุงในปีนั้นๆ

- 2) มีการบันทึกข้อมูลต่างๆ ในการสีข้าว ได้แก่ที่มาของข้าวเปลือก ปริมาณข้าวเปลือก ปริมาณข้าวสาร ในกระบวนการแปรสภาพข้าวสังข์หยดพัทลุง นั้น
- 3) ถ้ามีการสีข้าวชนิดอื่นๆ ที่ไม่ใช่ข้าวเจ้าสังข์หยดจากแปลงสมาชิกผู้ผลิตข้าวสังข์หยด เมืองพัทลุง ต้องมีการล้างเครื่องสีข้าว ให้สะอาดตามกรรมวิธีที่ถูกต้อง

การเคลื่อนย้าย กองเก็บ การรักษาสภาพ และการส่งมอบ

- (1) มีการจัดทำระบบบัญชีในการบ่งชี้ เคลื่อนย้าย กองเก็บ บรรจุหีบห่อรักษาสภาพ ตั้งแต่ขั้นตอน รับเข้าโรงสี วันที่สีข้าวเปลือก ข้าวสาร การส่งมอบสินค้า
- (2) มีขั้นตอนในการควบคุม การกองเก็บ ควบคุมการเบิกจ่าย และดูแลรักษาผลิตภัณฑ์
- (3) มีการจัดเก็บสินค้าที่เหมาะสม เพื่อรักษาคุณภาพสินค้า

การบรรจุหีบห่อ

- (1) รายละเอียดบนฉลากให้ประกอบด้วยคำว่า “ ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง ”
- (2) ให้ระบุ น้ำหนัก จำนวนถุง และวันที่บรรจุ

(6) ความสัมพันธ์ระหว่างสินค้ากับแหล่งภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดพัทลุง ตั้งอยู่ตอนต้นของทะเลสาบสงขลา ระหว่างเทือกเขาทางทิศตะวันตกกับทะเลสาบทิศตะวันออกเป็นแนวยาวเหนือใต้ มีพื้นที่ 3,424.47 ตารางกิโลเมตรหรือ 2,140,296 ไร่ เป็นพื้นที่การเกษตร 1,403,766 ไร่ พื้นที่ปลูกข้าว 469,657 ไร่ มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่สำหรับการเกษตร คือ ทะเลสาบสงขลาได้รับอิทธิพลจากกระแสลมมรสุมที่พัดผ่านอ่าวไทย ทำให้เกิดฤดูกาลตามสภาวะอากาศของภาคใต้ โดยฤดูฝนจะมีฝนตกชุก อาจถึงช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ข้าวในนาจะเหลืองเป็นทุ่งรวงทองพร้อมที่จะเก็บเกี่ยว

ลักษณะของพื้นที่ มีสภาพพื้นที่ราบกว้าง ทิวเขาสูงด้านตะวันตก ซึ่งเป็นแนวเขาบรรทัด และแผ่นน้ำทะเลสาบสงขลาด้านตะวันออก บริเวณเหล่านี้มีภูมิประเทศเป็นที่ราบต่ำ รากลุ่มน้ำท่วมถึงซึ่งเกิดจากการทับถมของตะกอนลำน้ำในบริเวณที่ลุ่มฝั่งน้ำ รวมถึงบริเวณสันดินริมน้ำ ซึ่งเกิดจากลำน้ำพัดพาตะกอนมาทับถมริมฝั่งในระหว่างหน้าน้ำหลาก

ประวัติความเป็นมา เมืองพัทลุงเป็นเมืองเก่าแก่แดนอยู่ข้าวใหญ่ภาคใต้ของไทย เป็นพื้นที่ราบลุ่มดินฟ้าอากาศและแหล่งน้ำที่อุดมสมบูรณ์ เหมาะสำหรับการปลูกข้าว บนที่ราบระหว่างเขาหินลูกโดน มีนิทานเล่าขานเป็นตำนานเมือง ผู้มาเยือนเมืองพัทลุง จะมองเห็นนาข้าวกว้างไกลสุดสายตา ช่วงต้นฤดูทำนาท้องนาจะเขียวขจี ฝนนาเดียวกันจะกลายเป็นทุ่งรวงทอง เมื่อข้าวใกล้เก็บเกี่ยวในเดือนมกราคม และกุมภาพันธ์

เมืองพัทลุงนิยมปลูกและบริโภคข้าวหนักมากกว่าข้าวเบา คนพัทลุงส่วนมากไม่รับประทานข้าวเบา แต่จะเก็บข้าวเบาไว้ใช้ในโอกาสพิเศษ ข้าวสังข์หยดเป็นข้าวเจ้าพันธุ์พื้นเมืองพันธุ์เบา ปลูกกันมานานมากกว่า 100 ปี ผลผลิตจะเก็บไว้เพื่อเป็นก้านลแก่ผู้ใหญ่ที่นับถือ ใช้หุงต้มเป็นอาหารเพื่อเลี้ยงแขกพิเศษ ในงานบุญแขกบ้านแขกเมืองหรือเจ้านายผู้ปกครองบ้านเมือง หรือใช้ในงานวันประเพณี มีประเพณีถือปฏิบัติโดยการ นับถือแม่โพสพ ซึ่งถือเป็นเทพีประจำข้าว ต้องทำพิธี “ขวัญแม่โพสพ” หรือ ทำขวัญข้าว เรียกรวบข้าว การทำขวัญแม่โพสพจะมีบทสวดที่มีรายชื่อ ข้าวพันธุ์ต่างๆ ซึ่งข้าวพันธุ์สังข์หยดก็มีรายชื่ออยู่ในบทสวดเช่นกัน โดยพิธีการทำขวัญแม่โพสพทำอีกครั้งเมื่อเก็บเกี่ยวข้าวเข้ายุ้งฉางอีกครั้ง หรือไปทำรวมกันที่วัดเรียกว่า “ทำขวัญข้าวใหม่”

(7) ขอบเขตที่ตั้งแหล่งภูมิศาสตร์

ขอบเขตการผลิตข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง อยู่ในพื้นที่จังหวัดพัทลุง เป็นเมืองลุ่มน้ำแห่งทะเลสาบสงขลา ซึ่งตั้งอยู่ทางภาคใต้ของประเทศไทย รายละเอียดตามแผนที่

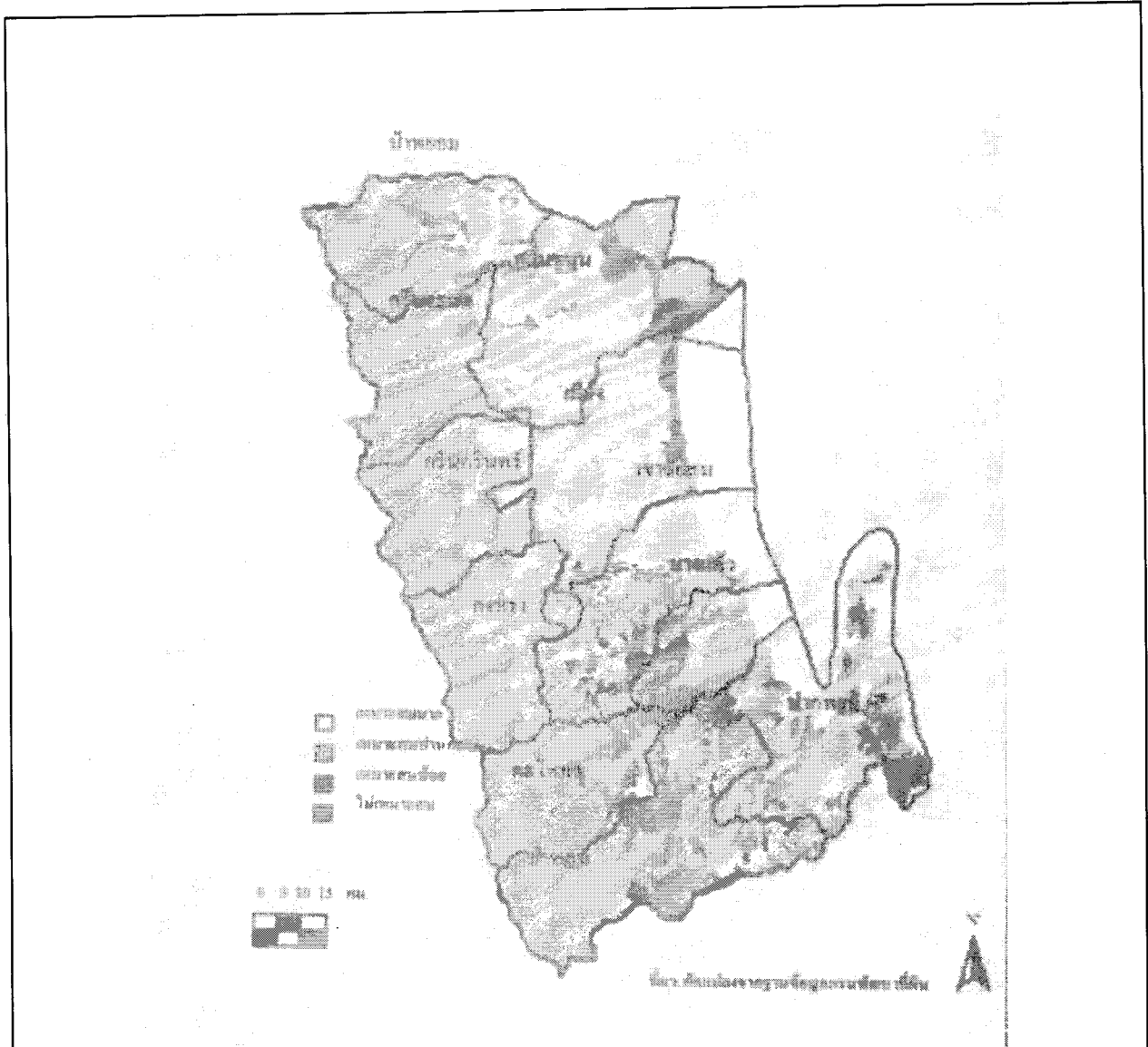
(8) เงื่อนไขที่นายทะเบียนกำหนดตามมาตรา 15

- (1) จัดให้มีระบบการตรวจสอบและควบคุม ทั้งกระบวนการผลิต ในระดับผู้ผลิต และระดับจังหวัด
- (2) จัดให้มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิตข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง และผู้จำหน่าย ที่ประสงค์จะขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง
- (3) ผู้ขอขึ้นทะเบียนต้องจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน สำหรับสมาชิกผู้ขอใช้สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง

(9) การพิสูจน์แหล่งกำเนิด

- (1) ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง จะต้องผลิตในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ตามกระบวนการผลิตข้างต้น
  - (2) กระบวนการผลิตจะต้องได้ผ่านการควบคุมตรวจสอบ คือ มีการขึ้นทะเบียนสมาชิกผู้ผลิต ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง รวมทั้งต้องมีเอกสารกำกับเพื่อการตรวจสอบย้อนกลับได้
-

แผนที่แสดงแหล่งภูมิศาสตร์ ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง

พื้นที่ปลูกข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง ครอบคลุมพื้นที่จังหวัดพัทลุงทั้งหมด ซึ่งมีอาณาเขตติดต่ोजังหวัดต่าง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอลำสนธิ จังหวัดนครราชสีมา และอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา
ทิศใต้	ติดต่อกับ อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา
ทิศตะวันออก	มีน่านน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นเส้นแบ่งเขตแดนกับจังหวัดสงขลา ทางด้านอำเภอระโนด อำเภอกระแสสินธุ์ และอำเภอสะทิงพระ
ทิศตะวันตก	มีแนวเทือกเขาบรรทัด แบ่งเขตจังหวัดตรัง ทางด้านอำเภอห้วยยอด อำเภอปะเหลียน และอำเภอย่านตาขาว